

Remissyttrande

Datum 2023-08-29

Dnr 1734-2023

Handläggare

Margareta Lundin Unger
Miljöprovningseenheten
margareta.lundinunger@havochvatten.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över förslag till reviderad EU-förordning om tvätt- och rengöringsmedel (ert dnr KN2023/03068)

Havs- och vattenmyndigheten har av regeringen fått möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till reviderad EU-förordning om tvätt- och rengöringsmedel och tensider. Myndigheten lämnar enbart synpunkter på förslagen om produktkrav och artiklarna 4, 5 och 6.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten välkomnar förslaget till reviderad förordning men vill betona att förslaget inte bara bör leda till förbättring av skyddet av människors hälsa utan även miljön. Myndigheten tillstyrker de delar i förslaget som behandlar produktkrav med de kompletteringar som anges i synpunkterna nedan vad avser artikel 4 och 6.

Generella synpunkter

Tvätt- och rengöringsmedel är en stor produktgrupp som används av vanliga konsumenter och verksamheter. Merparten av ämnena som tillåts kommer att nå våra avloppssystem där en del bryts ner fullständigt medan andra transporteras vidare till våra vattenmiljöer. Myndigheten anser att en kommande förordning bör inkludera en höjd ambitionsnivå för att begränsa innehåll av ämnen som är skadliga för miljön, som inte lätt bryts ned eller som bidrar till övergödning. Därför bör målsättningen vara att minska utsläppen av fosfor från tvätt- och diskmedel i Europa och höja ribban utöver vad som nu föreslås i förslaget. Därutöver behöver ställas krav på bionedbrytbarhet för plastfilm/folie som omsluter tvätt- och rengöringsmedel i den mån sådana krav inte kan hanteras i andra sammanhang.

Detaljerade synpunkter

Artikel 4 och Bilaga I. Bionedbrytbarhet, samt frågan om mikroplaster

I artikel 4 och bilaga 1 i förslaget behålls tidigare krav på att tensider ska vara biologiskt lättnedbrytbara. Mikroplaster är i nuläget inte reglerat. Plast tillsätts avsiktligt till olika produkter, bland annat som granulat till tvätt- och rengöringsmedel, samt används i plastfilm/folie som omsluter tabletter.

Avloppsvatten är en källa till spridning av mikroplaster och det borde vara möjligt att förebygga spridning genom att ställa krav på nedbrytbarhet för andra ämnen som inte är tensider i tvätt- och rengöringsmedel. Exempelvis är folie och film som och andra liknande produkter som frigör mikroplaster inte tillåtna i miljömärkta produkter såsom Svanen och EU-blomman.

Kommissionen föreslår att det ska vara möjligt att utöka kraven på bionedbrytbarhet till att gälla fler ämnen och blandningar i tvätt- och rengöringsmedel i artikel 26.6. Myndigheten anser emellertid att en allmänt hållen framtida möjlighet för EU-kommissionen att återkomma med en delegerad akt är en för låg ambitionsnivå och att det är rimligt att ställa relevanta krav i förslaget.

I förslagets konsekvensutredning framgår att man har övervägt att inkludera reglering av mikroplaster i förordningen om det inte kan omhändertas i annan reglering. Myndigheten anser att kommissionen bör inkludera regleringen av mikroplaster i förordningen om det inte kan omhändertas i de andra mekanismer som nu undersöks för hantering av mikroplaster. Myndigheten vill även se krav på bionedbrytbarhet för plastfilm/folie som kapslas in i tvätt- och rengöringsmedel så att de inte bidrar till spridning av mikroplast. Sådana krav ställs redan på miljömärkta produkter och det bör inte vara orimligt betungande för producenter att ställa om.

Gällande krav på granulat (hårdplast) i tvätt- och rengöringsmedel uppfattar Havs- och vattenmyndigheten att det kommer att ingå i ECHA:s begränsningsförslag om avsiktligt tillsatta mikroplaster och att det därmed kommer att omhändertas genom REACH-begränsningen.

Artikel 5 och bilaga II. Detergenter som innehåller mikroorganismer

Havs- och vattenmyndigheten är positiv till att det införs krav som reglerar mikroorganismer i tvätt- och rengöringsmedel.

Artikel 6 och bilaga III. Begränsningar av innehållet av fosfater och andra fosforföreningar

Fosfor är en källa till övergödning. Övergödningen är en viktig fråga för Sverige, särskilt för Östersjön. I förslaget behålls begränsningen av fosfater och fosforföreningar i tvättmedel och maskindiskmedel från gällande lagstiftning och omfattar endast konsumentanvändning. Inga krav för professionell användning såsom för tvätterier har införts i förslaget. Havs- och vattenmyndigheten anser att förslaget i högre utsträckning borde driva frågan om att minska utsläppen av fosfor från tvätt- och rengöringsmedel även för professionell användning.

För Sveriges del är det motiverat att förespråka skärpta krav utifrån ett miljömålsperspektiv. Sverige behöver göra allt man kan för att minska fosfortillförseln till våra vatten för att miljökvalitetsmålet Ingen övergödning ska kunna nås. Den effekt en skärpning kan få i andra länder är också viktig vad gäller påverkan på havet eftersom precisering 1 i miljökvalitetsmålen Ingen övergödning¹ innebär att det svenska miljökvalitetsmålet kan nås först när alla länder inom Helsingforskommissionen (Helcom) minskat sin fosfortillförsel till havet till överenskomna nivåer.

Det är viktigt att beakta fosforbelastningen på hela Östersjön och inte bara från Sverige. I Sverige är den stora merparten av tvätterier och hushåll anslutna till avloppsreningsverk med god fosforavskiljning. I flera andra HELCOM länder, främst i sydöstra Östersjön har man betydligt lägre fosforavskiljning. Krav på fosfater för tvätterier och professionellt bruk har potentialen att

¹ <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/ingen-overgodning/preciseringar-av-ingen-overgodning/>

vara en del av uppströmsarbetet för att minska fosforbelastningen till avloppsreningsverk och på så sätt minska utsläppen till Östersjön. Det är i linje med tre åtgärder i Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön som rör tvättmedel (BSAP)²:

E27. Sikta mot eliminering av fosfor i tvättmedel för konsumentbruk så snart som möjligt, men senast 2024.

E28. Utveckla en kunskapsbas för att sikta på minskning av fosfor i tvättmedel för industriell och institutionell användning. Senast 2025, utveckla och publicera en HELCOM-framstegsrapport om bästa tillgängliga tekniker, komplexbildare, särskilt om deras användning, miljöeffekter och effektivitet.

E29. Senast 2030, vidta åtgärder för att minska och där så är möjligt eliminera fosfor i tvättmedel för industriellt och institutionellt bruk, i synnerhet för institutionell användning av tvätt- och diskmedel, baserat på den kunskap om bästa tillgängliga teknik som sammanställdes under det första steget.

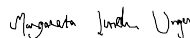
Havs- och vattenmyndigheten anser därför att fosforbegränsningar i bilaga III bör omfatta även tvätt- och maskindiskmedel för professionell användning.

Beträffande frågan om fosforbegränsningar för handdiskmedel så gäller ju inte heller det enbart situationen i Sverige utan i hela EU. Även om handdiskmedel utgör en liten del av den totala fosforbelastningen från hushåll så används troligen handdiskmedel oftare i fritidshus med små avloppsanläggningar med sämre fosforreduktion, samt även i fritidsbåtar. Eftersom det finns fosfatsnåla alternativ i miljömärkta produkter såsom Bra miljöval, Svanen och EU-blomman så borde kommissionen överväga att införa krav på fosfatbegränsningar även på handdiskmedel som kan bidra till att förbättra övergödningssituationen totalt sett.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektör Eva-Britt Eklöf Petrusson efter föredragning av utredaren Margareta Lundin Unger. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Johan Stål, utredarna Philip Axe och Johanna Eriksson, samt verksjuristen Ramona Liveland medverkat.

Eva-Britt Eklöf Petrusson

Margareta Lundin Unger

Kopia till:

kn.ke.remisser@regeringskansliet.se

² <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/internationellt-samarbete-och-konventioner/konventioner/helcom---skydd-av-den-marina-miljon-i-ostersjon/aktionsplan-for-miljon-i-ostersjon.html>